

nati steber, katerih je veliko v okolici mertvega morja, opominja na tisto nesrečno ženo, katera je smert storila zaradi svoje vedičnosti.

S tem sklenemo svoj popis od mertvega morja, katerega smo posneli po daljšem sestavku o tem znamenitem jezeru. In zopet nam ta popis staro resnico poterjujejo, plitvo preiskovanje svetopisemskih zgodob dovodi v protislovje s svetopisemskimi povesti; bolj temeljito preiskovanje pa poterjuje to naj starejšo zgodovinsko knjigo, katero je prerok Mozes s posebnim božjim razsvitljenjem spisal.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

„Trdna resnica je, da še le, kadar bode vse Miklosičevo preiskovanje dovršeno, potem si bomo Slovenci mogli narediti pravo slovensko slovnico, piše Levstik v Novic. 1862 str. 400. Nepremekljive so tega jezikoslovca besede, ktere je dvakrat povedal v uvodu knjige „vergleichende lautlehre“, na VII. i XI. strani, da namreč „stara slovenščina vsem slovanskim jezikom brez izimka v sebi hrani pregloboko pravilo“. Če to veljá za vsa narečja, mora še posebno za slovenščino, poleg bulgarščine prvo šči stare čestitljive matere. Zato naj bi se zdanji naš jezik učil, pretresal i sodil vedno le na stalu starega jezika; vse drugo modrovanje je prazno. Kdor hoče iskati novej slovenščini pravil, pa stare ne zna, tak le golomiši. Lahko je razumeti, koliko bi nam pridovalo, ko bi se stara slovenščina po učilnicah posadila na mesto, kakoršnega je vredna“.

51. V ta namen je Metelko morebiti deset let poprej že pisal v predgovoru k svoji Pismenici takole: „Po ukazu slavnega c. k. ministerstva učenosti morajo pripravniki učenitstva za gimnazije v slovenskih deželah doveršeno znanost slovenščine 16. véka kakor tudi karantanskih ostankov (Carantanische Fragmente), ki jih imamo iz 8. do 10. veka, v posebni skušnji spričati, prédén bodo za učenitstvo poterjeni. K temu je pa znanje staroslovenščine neogiboma potrebno. Ne le v starodavnih pisanjih, celò tudi v sadanjih se najdejo mnogotére tamòte ali neumévnoti, ki nam jih še le staroslovenska slovnica razodéne in zjasni; tedaj je treba vsim, ktéri si hočejo doveršeno znanost tudi le sadanje slovénščine prisvojiti, s staroslovensko slovnico se soznaniti.

Kér je doveršena znanost tudi učéncem soséбно 8. gimnazijalnega razréda ukazana in jo morajo konec leta v zrelòtni skušnji s pisanjem in ustnimi odgovori na znanje dati, je tedaj silno treba, de se v 7. poséбно pa v 8. razredu s staroslovensko slovnico soznanijo.

De se naše slovstvo od 16. véka noter do naših časov marsiktérih nepotrédnih nemških priklad ni moglo znebiti in se na višji stopnjo vzdigniti, pride od neznanosti staroslovenščine. Kar sta namreč Dobrovski in Kopitar jéla staroslovenščino priporočati in pripomočke k temu uku na dan dajati, akoravno so ji le maloktéri slušali, nam vender sedanje slovstvo dosti očitno pokaže, kolikanj se je slovenščina v malo letih očistila, zboljšala, zlépšala. Pri vsim tém pa vender v resnici ne moremo reči, da smo že deleč od pervega konca.

Veliko svetlôbo v slovensko pismenstvo nam je prinesel častiti g. prof. Dr. Miklošič ne le s svojim staroslovenskim slovarjem, ampak posebno tudi s slovniškimi oblikami, iz nar starjih rokopisov pridobljenimi. . .

Cirilsko pisanje (Cirilica) se je pa začelo v sredi 9. veka, in se po svojem znajdniku s. Cirilu tako imenuje. Ko so namreč Sloveni kerščansko véro nase vzéli,*) so želéli korenitega in razločnega podučjenja v kerščanstvu, ktérega jim pa prvi oznanovavci svéte vere, kér so bili ptujci in niso dosti dobro znali slovenskega jezika, niso mogli dati, in njih radovédnosti v té reči, na ktéri jim je bilo po vsi pravici tolikanj lezéče, niso mogli zadostiti. Tedaj so, kakor piše Nestor**), trije slovenski knezi Rastislav, Svetopolk in Kocel v Carigrad k cesarju (Mihaelu III.) može poslali, ki so mu rekli: Naša dežela se je v kerščanstvo spreobrnila, pa nimamo učenikov, kateri bi nas môgli dostojno učiti in nam svete pisma izlagati: mi sami ne umémo ne greškega ne latinskega, in ta takó, drugi drugač uči; tedaj ne umémo pravega duha in moči svetega pisma. Pošlji nam tedaj učenikov, ktéri nas morejo beséd svetega pisma in njega pravega uména učiti. — Ko je cesar Mihael to slišal, je poklical svoje modrijane in jim razodel prošnjo slo-

*) Od poprej nam zgodovina od našega naroda celò malo pové, pa vender toliko, da je bil slovanski národ silo velik, in da je bil ob Jadranskem morji starodaven, nam že Polibi, ki je skorej 200 lét pred Kr. živel, pové rekoč: „Kar je še druge zemlje pri Jadranskem morji, to ima neki drugi starodavni národ. Imenujejo se Veneti (Slovanie), in govoré drugi od galskega različen jezik.“ Tacit in Ptolomej pa terdita, da je bil tí že ob njunem času silo velik národ. Jornand, ki je živel v srédi 6. véka po Kr. pa piše takole: „Po neizmérnih prostorih prebiva preljudnati národ Vinidov (Slovanov). Ako ravno so njih imena različne po različnih plemenih in mestih, se vender posebno Slovanie in Antie imenujejo.“ Ob tistem času in v enakem smislu (pomenu) piše od njih tudi Prokopi.

**) Redovnik Nestor je pisal staroslovenski v Kievu v 11. véku, pa je bil pri nas ves neznan, in še le naš učeni deželjan Baron Sigmund Herberstein (r. v. Vipavi 1486), bivši dvakrat avstrijsk poslanec v Moskvi l. 1517 in 1526, je ondi zanj zvédil, in ko Slovenec ga je bral, umel in v naše dežele prinesel.

Nestor je počel svoj letopis od léta 858. Od léta 879 popisuje vse obširnši in piše tako točno in določno, da se vidi, da ni samo po ustnih pravlicah pisal, ampak da je marsikaj iz drugih verjétnih knjig in napisov jemal. Za tega voljo je Nestor v zadévi verjétnosti, obširnosti in staroblosti ravno tako imeniten kakor naj prvi med vsimi drugimi slovanskimi létopisci. Njegov letopis so Rusje vselej zelo čislali, zato tudi njih cerkveni spisi od njega s hvalo govoré. Pravi, da ni umrel pred l. 1113, ki je bil takrat 57 lét star.

venskih knezov. Modrijanije so mu rekli: V Solunu (Tesaloniki) je mož po imenu Leon, ta ima dva sina, ki uméta slovenski, in oba sta ostra modrijana. Cesar to slišavši pošlje po nji v Solun k Leonu rekoč: Pošlji nam hitro svoja sina Metodja in Konstantina. Leon, to slišati, ji hitro pošlje. Oba prideta k cesarju, in ta jima reče: Lejta, slovenski knezi so k meni poslali in prosijo učnikov, kateri bi jim mógli sveto pismo izlagati; to so njih želje. Rada se dasta sprostiti, in gresta v slovensko deželo k knezom Rastislavu, Svetopolku in Kocelu. Ko sta prišla, sta začela slovenski pravopis sestavljati, in predstavita evangeli in aposteljna. Zeló so se Slovenie veselili, slišati veličanstva božje v svojem jeziku.*)

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skušaš, zapisi! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominček po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

V duhu nahajamo se na glavnem kolodvoru cesarske metropole Dunaja. Navadno si ptujci, ki pridejo v to velikansko mesto (ali tudi v kaki drugi znameniti kraj), kupijo v knjigarnah katero zmed mnogih knjižic, ki popisujejo na drobno vsako količkaj znamenito stvar in te knjižice jim služijo tako rekoč kot kažipoti po postranih oddelkih mesta ali okolice. Je pa res to tudi vsakemu svetovati, ki se tacega pripomočka posluževati umé. Navadno imajo namreč take knjižice kot prilogo načert mesta; tudi zemljevid okolice je nekaterim dodán; in po teh prilogah se vsakikdo dovolj lahko orientira, ki ima količkaj razúma o zemljevidih. Da učitelje štejem v versto tacih zvedencev, se umé samo po sebi. — Verh tega si pa človek take knjižice kot druge spominke še čez leta in leta rad ogleduje.

Ako razgérnemo kaki novejši načert Dunaja (Plan von Wien) pred saboj, vidimo, da je razdeljen v 9 okrajev. Zdi se vsaj meni to dokaj bolj modro, kot prejšnja razdelitev, ki je štela 4 notranjo-mestne raz-

*) Tudi s. mašo so brali v slovenskem jeziku. To so jim pa nemški sosédje zavidili in so Metodja v Rimu tožili, kamor se je mógel iti odgovarjat; je pa tako dobro opravil, da papež Joan VIII. vse njegovo delo in tudi njegove pismena pohvali (*litteras slovinicas jure laudamus*), in stori Metodja nadškofa na Panonskem in Moravskem, kjer je 24 let nadškofoval. Konstantin pa bolšhen je pod imenom Ciril šel v samostan, in ondi kmalo po tem umerl.